

796.52

Hocump - planinštvo

za šolske naloge

6

Pčevanje

DOBRE IN SLABE STRANI PLANINARJENJA

MENTORIČA AVTORJI

BRIGITA
DOBROTINŠEK

MAREC 1993

VESNA ŽLIČAR
MILENA LIPOVŠEK
ANA PAVŠER
UROS KUNST
MARKO ŽLIČAR
OŠ VOJNIK

Raziskovalna naloga obsega 25 strani.

Vsebuje 13 skupin slikovnega materiala.

Priloga: anketni list.

NALOGO SO IZDELALI UČENCI TRETJEGA IN PETEGA RAZREDA.

K A Z A L O

N A S L O V

Uvod
Naši planinski spomini
Rezultati ankete
PLANINSKA ŠOLA
Lik planinca
Zgodovina planinstva
Spoznavanje in varstvo gorske narave
Planinska oprema
Orientacija
Vremenoslovje
Nevarnosti v gorah
Planinske poti
Prehrana v gorah
Prva pomoč v gorah
Povzetek
Pregled uporabljene literature

S L I K E

S kolesom na Veliko ravan
Mladi planinci na Žavcarjevem vrhu
Na Sviščakih
Piparji
Prvi znak SPD
Aljažev dom v Vratih
Alpsko cvetje
Živali v gorskem svetu
Naravna dediščina
Planinska oprema
Osnovna slovenska markacija
Kažipot
Triglav

I Z V L E Č E K

Ob 100-letnici Planinske zveze Slovenije (PZS) smo malo pokukali v zgodovino našega planinstva in ugotovili, zakaj Slovence že od nekdaj tako privlačijo hribi, planine in gore. Ker smo doma na sončni strani Alp, nas lepota le-teh vedno znova navdaja z željo po uživanju v dokaj prhanjeni naravi, na čistem zraku, v miru in tišini ali pa v družbi prijateljev in nabiranju energije za nove delovne obveznosti.

Da pa ti užitki nebi bili enkrat razočaranje ob pogledu na onesnaženo okolje, smo našim mladim planincem organizirali planinsko šolo, ki jo je vseh 26 planincev uspešno opravilo.

Upamo, da bodo spoznanja in znanje koristili tudi, ko se bodo sprehajali po naših lepih planinskih poteh. Želimo, da bi vsi spoštovali naravo in jo ohranili v vsej njeni prvobitnosti. S svojim zgledom bomo skušali vplivati tudi na druge obiskovalce planin.

Mladi planinci Osnovne šole Vojnik že tretje leto z veseljem hodimo v planine. Okrog 20 se nas povprečno udeležuje planinskih pohodov, ki jih opravimo ob sobotah.

Obiskali smo že vse bližnje vrhove okrog Vojnika (Vojniški in Tomažev hrib, vrhove Malih Dol, Lindek, Konjiško goro, Paški Kozjak, Celjsko kočo, Veliko ravan, Šmohor, Ramšakov vrh in Kunigundo). S planinci PD Železničar Celje pa smo bili lani na Nanosu, Žavcarjevem vrhu, letos pa na Snežniku.

V tem šolskem letu smo postali člani PD Železničar Celje, ki letos praznuje svojo 20 letnico obstoja.

Ko smo hodili po planinah, smo opazovali lepote narave, planinske koče, obnašanje planincev in začeli razmišljati o dobrih in slabih straneh planinarjenja.

Za nas so dobre strani planinarjenja predvsem lepota narave, užitki ob lepih razgledih, družba vrstnikov, rekreacija ob hoji in športnih igrah pred kočami na planinah.

Zasledili smo tudi slabe strani planinarjenja. Predvsem nas je motilo onesnaževanje planinskih poti, uničevanje narave s trganjem cvetja, rezljanjem drevesnih debel ter plašenje živali z razgrajanjem in vreščanjem po planinah.

O tem, ali so bile naše hipoteze pravilne, smo se želeli prepričati z anketo, ki smo jo izvedli med planinci, pohodniki na Snežnik, 13.03.1993.

Vsem, ki so nam pri izdelavi raziskovalne naloge pomagali, se iskreno zahvaljujemo. Še posebej hvala:

- g. Tonetu FLORJANIČU, predsedniku PD Železničar Celje, ki nam je omogočil izvedbo ankete med planinci, pohodniki na Snežnik.
- planinskim vodnikom PD Železničar Celje, ki so izvedli planinsko šolo.
- g. Benu PODRGAJSU, ki nam je posodil planinsko literaturo.
- ga. Tei ŽLIČAR, ki nas je spremljala na številnih planinskih pohodih.
- g. Zvonetu ŽLIČARJU, ki nam je s fotografijo in video posnetki obogatil naše delo.
- učencu Borisu KNEZU, ki je dal zunanji izgled nalogi.
- g. Vilmi PREMŠAK, ki je nalogo prepisala na računalnik.

NASI PLANINSKI SPOMINI

PLANINARIMO IN KOLESARIMO

V soboto, 12. septembra 92, smo šli na naš prvi izlet, ki ga je vodila tov. Brigit Dobrotinšek. Udeležilo se ga je 21 planincev.

Ker je bilo to v tednu športa, smo združili kolesarjenje in pohod na hrib. Zbrali smo se pred šolo in se s kolesi pripeljali do OŠ v Socki. Tam smo pustili kolesa in se podali na Veliko ravan. Ko smo se povzpeli na hrib, smo v prijetni senci pomalicali, nato pa smo se igrali. Splezali smo tudi na neko lovsko opazovalnico. Ker nam je kmalu zmanjkalo pijače, smo šli po vodo na bližnjo kmetijo. Čez nekaj časa smo se morali vrniti domov. Zopet je sledila prijetna vožnja. Doma smo, sicer utrujeni, a prijetno vznemirjeni priovedovali staršem, kaj vse smo doživeli.

Marko ŽLIČAR

NA CELJSKI KOČI

V soboto, 03. oktobra 1992, smo odšli na izlet na Celjsko kočo. Zjutraj smo se zbrali v Vojniku, od koder smo se odpeljali v Celje.

Po strmi poti čez Hudičev graben smo se povzpeli na vrh. Pot je bila zelo naporna in plezali smo celo po klinih. Na hladih ob poti so rastle štorovke, ki smo si jih vsi nabrali. Ko smo prišli na cilj, smo na terasi koče pojedli svoje dobre malice in pisali kartice. Čez nekaj časa, ko smo si nabrali moči, smo se lovili in igrali.

Nazaj smo odšli po drugi poti, kjer pa na žalost ni bilo klinov, a mi je bilo vseeno všeč. Veselimo se že vseh izletov, ki jih načrtujemo.

Ana PAVŠER

PLANINSKI IZLET NA ŽAVCARJEV VRH

14.11.1992 je bil prelep jesenski dan. Zbrali smo se na železniški postaji v Celju, od koder smo se z vlakom odpeljali v Maribor, od tam pa z avtobusom do vnožja Kozjaka. Podali smo se na vrh, do koder se je pot zelo vlekla, a prispeti smo vendar le.

V koči smo pojedli enolončnico in popili čaj ali kaj drugega.

Ko smo prišli v dolino, smo tekli za avtobusom, ki nam je skoraj ušel. A uspeло nam je in še pravočasno smo prišli na vlak, kjer smo se udobno namestili v kupejih. Zvečer sem doma utrujen padel v naslanjač.

Marko ŽLIČAR

POHOD NA SNEŽNIK

V soboto, 13.03.1993, smo odšli mladi planinci - raziskovalci OŠ Vonjik, na tradicionalni pohod na Snežnik.

Zraven smo imeli polne mape antet in že v avtobusu smo se spravili na delo. Po avtobusu se je slišalo: "Kako ste...? Ste že ...? Kje ste...?" itd. Ko smo vse planince PD Železničar Celje izprašali, smo se udobno namestili na sedežih in začeli tako imenovano ... "Prosim ? Ne, ne čajanko, ampak bonbonko !"

Ko smo prispeti na Sviščake, se je zvočnik neprestano drl: "Pozdravljeni vsi, ki še niste odšli na Snežnik in pozdrav tistim, ki ste se že vrnili !" In po nekaj minutnem premoru: " Pred vami je odšlo že približno 1500 planincev in nekaj jih je že nazaj."

Mi pa smo si privoščili malico in odšli po zasneženi poti. Pot se je zelo vlekla. Bila je tudi ledena. Kmalu smo zašli v botanični rezervat, kjer je bilo strašno veliko borovcev, ki so se raztezali vse do vrha. Pa se je vendar izplačalo, saj smo bili vsi srečni, ko smo prišli na vrh. Tam smo se okreplčali in spocili. Vendar pa smo morali kmalu nazaj.

Na Sviščakih smo dobili kartice o potrditvi vzpona.

V avtobusu se je po nekaj minutah počivanja zopet začela bonbonka , veselo pogovarjanje in smejanje vse do Celja ,kjer smo izstopili.

Marko ŽLIČAR

REZULTATI ANKETE

1. Anketirali smo 50 planincev , od tega 34 moških in 16 žensk.

2. Planinci so bili različnih starosti:

- do 15 let	18	36 %
- od 15 do 30 let	4	8 %
- od 30 do 50 let	17	34 %
- od 50 do 70 let	11	22 %

3. Vsi razen enega anketiranega so člani PD.

4. V PD so včlanjeni različno dolgo:

- do 5 let	20	40 %
- od 5 do 10 let	6	12 %
- od 10 do 30 let	20	40 %
- nad 30 let	4	8 %

5. Na leto opravijo :

- do 10 pohodov	31	62 %
- od 10 do 20 pohodov	13	26 %
- od 20 do 30 pohodov	3	6 %
- več kot 30 pohodov	3	6 %

6. Kaj vleče planince v gore:

- lepota narave	30	planincev
- čist zrak	18	"
- mir, tišina	8	"
- družba	7	"
- planine, gore	7	"
- razgled	4	"
- nabiranje kondicije	5	"
- sprostitev	4	"
- rastline, živali	1	"

7. Ali je med Slovenci veliko planincev:

- DA	40	80 %
- PREMALO	8	16 %
- NE	2	4 %

8. Ali ste zadovoljni z oskrbo v planinskih domovih:

- DA	30	60 %
- VČASIH	20	40 %
- NE	0	0 %

9. Pri planincih pa jih moti:

- onesnaževanje narave	25	planincev
- grdo, nesramno obnašanje	12	"
- pitje alkohola	8	"
- kajenje	5	"
- glasno govorjenje	5	"
- nepravilna planinska oprema	2	"
- trganje cvetja	1	"
- proženje kamenja	1	"
- ne moti jih nič	6	"

10. Kako bi lahko še bolj vzgojili planince:

- vsak planinec naj gre v planinsko šolo	17	planincev
- zgledi vlečejo	6	"
- dobra beseda dobro mesto najde	1	"
- kazni za nepravilno obnašanje	1	"
- opozorila na poteh in v kočah	1	"
- vzgajati mladino že v vrtcu	1	"
- branje planinske literature	1	"

UGOTOVITVE

Za pohode v planine se odloča več moških kot žensk.

Med anketiranimi je bilo največ planincev starih do 15 let in najmanj od 15 do 30 let.

Vsi razen enega so bili člani PD. Večina jih ima članstvo do 5 let.

Največ planincev opravi na leto do 10 pohodov, potem 10 do 20, nad 20 pa so že bolj redki. Srečali smo tudi velikega ljubitelja planin, ki opravi vsako leto preko 70 pohodov.

Kaj vleče planince v gore?

ANKETIRANCI

- lepota narave
- čist zrak
- mir, tišina
- družba

RAZISKOVALCI

- lepota narave
- razgled
- družba
- rekreacija

Pri tem, kaj najbolj vleče planince v hribe, se nismo zmotili. Glede na to, da živimo v dokaj čistem okolju (na podeželju), nismo tako hitro pomisili na čist zrak, ki je pri anketiranih na drugem mestu (precej jih je bilo iz Celja in Štor). Tudi mir in tišina nas še ne privlačita, saj smo mladi, razigrani in radi poklepamo s svojimi vrstniki. Razgled, ki smo ga postavili na drugo mesto, je pri anketiranih šele na šestem. Tudi rekreacija, ki nam veliko pomeni, saj dosti sedimo v šoli, doma pred televizijo in ob domačih nalogah, pri anketiranih ni tako velikega pomena, ali pa so to mislili pod nabiranjem kondicije, ki so jo uvrstili na sedmo mesto. Glede na to, da je bilo okrog 56% anketiranih planincev starih od 30 do 70 let, je razumljivo, da jih privabljajo planine mir in tišina, pa tudi sprostitev ob lepih razgledih je dobrodošla.

Večina planincev meni, da je med Slovenci veliko planincev. To smo ugotovili tudi že sami, saj jih srečujemo veliko na naših pohodih. Posebej smo bili presenečeni nad tako številnim obiskom Snežnika, ko je okrog 3000 planincev v enem dnevu osvojilo vrh te gore. Tudi ob obisku Boča, smo naleteli na množico planincev, ki so se gnetli v koči, ker je snežilo in se niso odločili za vzpon na vrh. Iz prakse vemo, da je frekvenca obiskov zelo odvisna od vremena. Ob lepem vremenu jih mnogo več krene na pot.

Večji del so planinci zadovoljni z oskrbo v planinskih domovih, le včasih kaj pogrešajo ali pa jih kaj moti. Takih, ki nebi bili zadovoljni z ničemer, ni bilo. Tudi mi smo bili z obiski planinskih koč pogosto zadovoljni. Motile so nas le redke malenkovi, kot naprimer pomanjkanje spominčkov ali pa neurejene sanitarije naprimer na Žavcarjevem vrhu. Pohvalimo pa lahko prijazne oskrbnike planinskih domov, dobro postrežbo, zmerne cene hrane in pijače in lepo urejeno okolico koč.

Pri planincih nas najbolj moti:

ANKETIRANI

- onesnaževanje narave
- nesramno obnašanje
- pitje alkohola
- nič

RAZISKOVALCI

- onesnaževanje narave
- trganje cvetja
- rezlanje drevesnih debel
- razgrajanje

Obojim je najprej padla v oči onesnažena narava, saj večkrat prestopamo plastične steklenice, vrečke in opazujemo divja odlagališča odpadkov. Grdo, nesramno obnašanje planincev, ki ima lahko vzrok tudi v alkoholu, zelo moti anketirane. Mi pa na nesramno obnašanje še nismo naleteli, tudi pijanih planincev nismo srečali. Mogoče zato, ker še nismo prespali v koči in ne poznamo večernega utripa. Uničevanje narave, trganje cvetja, rezljanje drevesnih debel, smo opazili na večih mestih, od anketiranih pa le eden. Kar 12 % anketiranih ne moti pri drugih planincih prav nič. To nas čudi. Ali tako površno opazujejo ali pa tudi sami delajo nepravilnosti in jih zato nič ne moti.

Rezultat 10. točke ankete je potrdil, da smo se v jeseni pravilno odločili, ko smo naše planince vključili v planinsko šolo. Teoretični del le te so vsi uspešno opravili. Čaka nas še praktični del z markiranjem planinske poti in orientacijo na terenu. Potem pa zgledno obnašanje v planinah, da se bodo lahko drugi od nas kaj naučili.

PLANINSKA ŠOLA

L I K P L A N I N C A

1. Planinca je treba najprej seznaniti s pravilnim obnašanjem v planinah.
2. Tovarištvo, skromnost, obzirnost, solidarnost so vrline, ki označujejo pristno planinsko vzdušje.
3. Tempo hoje vedno prilagodimo mlajšim, šibkejšim planincem, pozdravljamo mimoidoče in jih ne ogrožamo.
4. V primeru nesreče nudimo pomoč utrujenim, izčrpanim, ogroženim in poškodovanim.
5. V planinskih postojankah se moramo prilagajati drugim obiskovalcem in upoštevati pravilnik o poslovanju planinskih postojank. V primeru gneča mora priti do izraza solidarnost. Varujemo nočni mir in pijemo zmerno.
6. Na počivališčih in vrhovih boljše mesto prepustimo šibkejšim, otrokom in bolj utrujenim. Ko osvojimo vrh, tega ne proslavljamo preveč hrupno. Odpadki sodijo v vrečke, ki jih odnesemo v dolino. Odnašanje žigov je sramotno dejanje za vsakega planinca.
7. Pri sestopanju ne prožimo kamenja, ne uničijemo poti in gazi. Opravljene ture naj se ne zaključujejo s popivanjem v gostilni.
8. Planinec mora varovati naravo, z osebnim zgledom pa uplivati tudi na druge planince.

ZGODOVINA PLANINSTVA

Slovenci smo in bomo ostali planinski narod.

Kamorkoli se ozremo, povsod se namoko na obzorju ustavi na gorah ali vsaj na gričih. Ali je nenavadno, da so se Slovenci že od nekdaj želeli prepričati, kaj je tam zgoraj? Začeli so utirati poti na te vrhove in postavljati koče.

Pisali so si svoja pravila obnašanja in leta 1893 ustanovili Slovensko planinsko društvo (SPD), ki z naslednico Planinsko zvezo Slovenije (PZS) deluje še danes.

Kdo so bili pravzaprav ti "mladi narodni hribolazci", ki jim je uspelo uresničiti staro željo slovenskih ljubiteljev gora? Odločilno pobudo za ustanovitev SPD so leta 1892 dali "piparji", družba navdušenih mladih planinčev, ki jo je vodil nadipipar Jože HAUPTMAN.

27. februarja 1893 je bil v Ljubljani prvi občni zbor SPD. Za predsednika je bil izvoljen Fran OROŽEN. Vse povsod so začeli postavljati planinske koče in markirati planinske poti.

Založili Planinski Pregji v Ljubljani.

P *gibbonsi* H. & A. 1893
Sisim or mainejo's paggalino. Native in
golos nimal. pagans American

»Piparska« razglednica, ki jo je pisal pipar Ivan Korenčan prek Šmarne gizancu v Ljubljano

Prvi znak SPD

*Ohranjen oglas iz prvih let SPD ponuja:
»Društvena znamenja dobivajo člani pri
društvenem odboru v Ljubljani, pri
podružniških odborih, pri gospodu
Ivanu Sokliču, trgovcu Pod tranco, in
pri gospodu G. Čadežu, trgovcu na
Mestnem trgu v Ljubljani. Eno znamenje
stane 2. K.« (leta 1897 je stal kilogram
teletine 1K 20v, leta 1910 pa 2K)*

Leta 1895 je začel izhajati Planinski vestnik, ki je danes najstarejši slovenski mesečnik, saj z manjšo prekinitvijo izhaja že več kot 90 let.

Pomembni planinci v tistem obdobju so bili: Jakob ALJAŽ (leta 1895 je dal postaviti Aljažev stolp na Triglavu), Fran KOCBEK (napisal knjigo o Savinjskih Alpah), Rudolf BADJURA (napisal 28 planinskih vodnikov), predsednik Fran OROŽEN in njegov naslednik Fran TOMINŠEK (predsednik SPD kar 22 let).

Usoda je hotela, da Slovenci šele letos praznujemo 100 letnico ustanovitve SPD. Vzrok je preprost. Planinstvo kot gibanje ni nastalo množično, ampak je izšlo iz razumnistva, ki pa ga Slovenci včasih nismo imeli veliko, pa tudi slabo plačana inteligencia si ni mogla privoščiti vožnje iz mesta do vznožja Alp.

Prav gotovo bi tudi dr. KUGY ne bil prehodil naših in še mnogo drugih planin, če bi imel v Trstu samo kako revno branjarijo.

V narodnem pregovoru se zrcali tedanja ljudska "filozofija": "Gora ni nora, nor je, kdor gre gor". Preprosto podeželsko ljudstvo še danes tako misli, pa mu ne smemo zameriti.

Kaj pa danes, ko praznujemo 100 letnico PZS, ali tudi danes ljudje razmišljajo tako? Večinoma ne več, saj se je z delovanjem PZS, ki šteje danes več kot 100 tisoč članov, planinarjenje zelo razmahnilo.

PZS združuje poleg klasičnih planincev, še alpiniste, vrhunske ekspedicione, športne plezalce, turne smučarje in še druge, ki se iz lastnega veselja in zadovoljstva udejstvujejo v gorskem svetu.

Med njimi so tudi neutrudni zanesenjaki - oskrbniki številnih planinskih postojank, ki vsakega planinca prijazno sprejmejo pod svoj krov. Planinskih koč imamo zelo veliko, po zadnjih podatkih okrog 156. Nekatere med njimi so že zelo stare (tudi preko 100 let).

ALJAŽEV DOM v Vratih (1015 m) je prvotno stal nekaj proč od današnjega (postavili so ga 1904. leta), 1909. pa ga je podrl plaz. Naslednje leto so zgradili novega. Ime nosi po znamenitem triglavskem župniku Aljažu in je že od nekdaj ena najpomembnejših slovenskih planinskih postojank; skozenj se sleherno sezono zvrsti na tisoče in desetisoče planincev. Na prodišču malo nad njim stoji pred mogočno Triglavovo severno steno spomenik padlim partizanom gornikom, blizu pa je še vrsta različnih znamenitosti, na primer plezalni vrtec, imenovan tudi Mali Triglav, velik balvan, ves našpikan s klini.

SPOZNAVANJE IN VARSTVO GORSCKE NARAVE

Planinec naj spozna, da je doživljanje narave v njeni prvobitnosti ena izmed temeljnih spodbud planinstva. Varstvo narave že dolgo ni več stvar, ki sodi le v planine, in ni samo problem posameznikov, ampak problem celotne družbe.

ODNOVI V NARAVI

Ko se vzpenjamo iz dolin na vrhove, opazimo, da se narava okrog nas spreminja. Spreminja se tako rastlinstvo kot živalstvo. Te spremembe so odvisne od okolja. Veda, ki proučuje odnose med živimi bitji in okoljem ter odnose živih bitij med seboj, med živalmi in rastlinami, se imenuje EKOLOGIJA.

RASTLINE

Za večino planincev je morda najbolj privlačna pisana, cvetna odeja. Če drugega ne, pozna vsakdo vsaj že skoraj razviti alpski šopek s planiko, sviščem, murko in slečem. Vendar je to le droben delček iz bogatega mozaika rastlinstva v naših Alpah.

Tiste rastlinske vrste, ki so razširjene samo na določenih večjih ali manjših območjih imenujemo ENDEMITE. Med endemite v Sloveniji spadajo Zoisova zvončnica, kranjski jeglič in velikonočnica.

Kosmatinci so bolj vzhodnjaki, takšen pa je tudi naš najlepši, ki mu pravimo VELIKONOČNICA (*Pulsatilla grandis*). Gledat jo hodimo na Boč, je pa še nekaj drugih malo znanih kotičkov v njegovi okolici, v katerih raste ta pri nas redka in žal ogrožena rastlina stepske flore.

Zgoraj: na levi črnikasta homulica, v sredini lanika, na desni črna murka.
V sredini: na levi Scheuchzerjeva zvončica, v sredini Fleischerjev vrbovec, na desni Clusijev svit.

Zgoraj: na levi pikčasti svit, v sredini pajčevinasti netresk, na desni Hallerjeva ivanjščica.
V sredini: na levi alpska možina, v sredini bavarski svit, na desni celolistni jeglič.

ŽIVALI

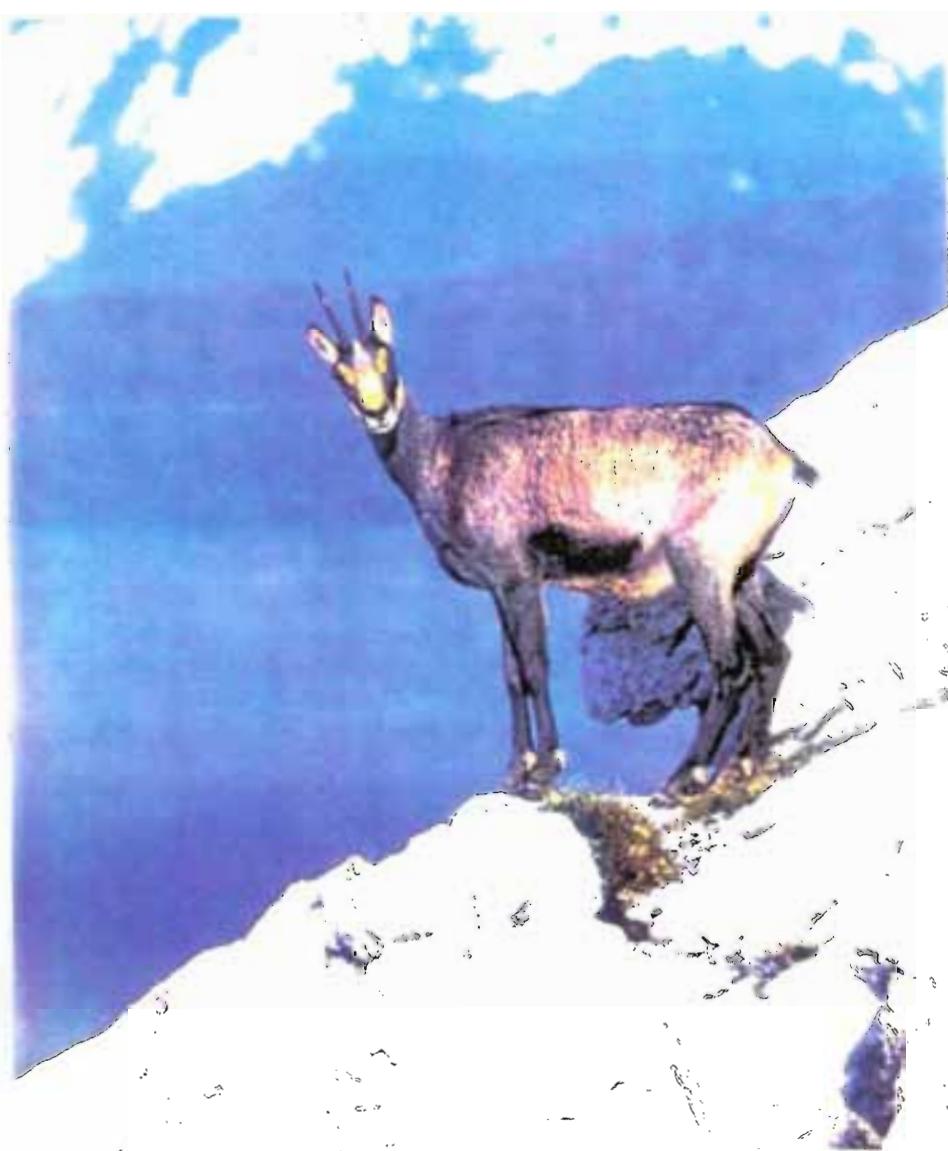
Gorski svet je za hrupne in naglo brzeče planince navidez mrtev. Če pa znamo prisluhniti in opazovati, ugotovimo, da je živalski svet v gorah v primerjavi z rastlinskim številčno skromnejši, zato pa toliko bolj slikovit, privlačen in zanimiv.

Med žuželkami moramo omeniti gorskega apolona, metulja, ki ga spoznamo po belih krilih, na zadnjem paru pa ima rdečo črno obrobljeno piko.

V gorskih potokih in jezerih živijo ribe, med katerimi so najbolj pogoste postrvi.

Med najštevilčnejšimi prebivalci gora so ptiči. Občudovanja vredna sta veliki in mali divji petelin, ki ju krasí krasno perje. Največja in verjetno najbolj redka ujeda je planinski oreł.

Tudi sesalci imajo v gorah svoje predstavnike, čeprav nekatere od njih težko zasledimo. Omenimo le planinskega zajca, alpskega svizca, gamsa in kozoroga. Kozoroga so divji lovci že skoraj iztrebili, kasneje pa so ga na novo naseliли.

Razen med prskom žive stari GAMSII sami zase. Ker odlično plezajo in skačejo, se temu kozlu ni bilo težko povzpeti na izpostavljenou razgledišče, od koder mirno opazuje svet pod sabo.

15

RUŠEVEC (*Lyrurus tetrix*) je zapihal v zgodnjem pomladnem jutru in pozval na boj svoje tekmece. Če se bo našel nasprotnik, se bo vnela pravcata bitka za naklonjenost kokosi.

Mogoče so dobili planinci idejo za oznako poti prav pri GORSKEM APOLONU (*Parnassius apollo*). Kdo ve...

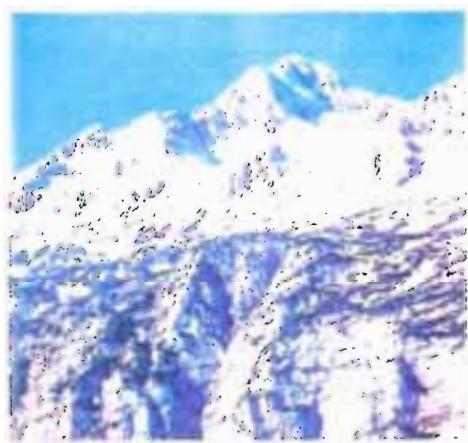
VARSTVO NARAVE

Prizadevanja za ohranitev in ponovno vzpostavljanje porušenega naravnega ravnoesa imenujemo **VARSTVO OKOLJA**. Varstvo narave zajema prizadevanja za ohranitev posebno lepih ali zanimivih predelov ter redkih živalskih in rastlinskih vrst.

Našo **NARAVNO DEDIŠČINO** lahko zavarujemo kot naravne znamenitosti v obliki več varstvenih skupin:

- narodni park (npr. Triglavski narodni park)
- krajinski park (Robanov kot v Logarski dolini)
- naravni spomenik (Igra v Logarski dolini in Divje jezero pri Idriji)
- spomenik oblikovane narave (drevoredi, parki, botanični vrtovi - Julijana v Trenti je edini botanični vrt v Sloveniji)
- Posamezna rastlina ali žival (v Sloveniji je zavarovanih 28 redkih in ogroženih rastlin, npr. lepi čevelj, velikonočnica, planika, narcisa, avrikel...)

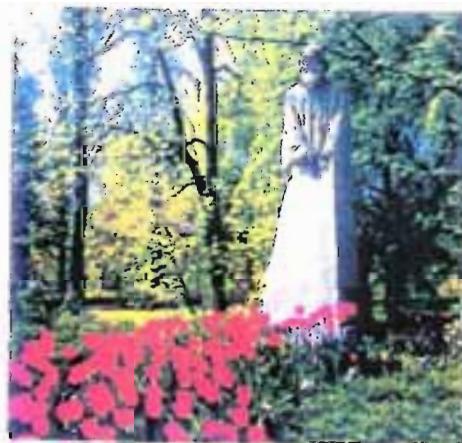
Ne samo planinstvo, tudi gorski turizem se je v zadnjih letih zelo razmakhnil in prinesel s seboj več problemov kot koristi.

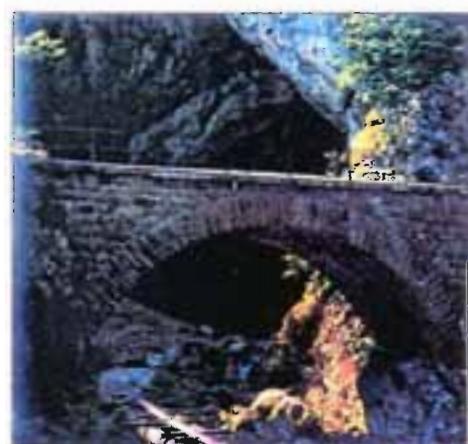
NARODNI PARK: Triglav

REGIJSKI PARK: Slap Šumik Pohorje

SPOMENIK OBLIKOVANE NARAVE: Park Tivoli

NARAVNI SPOMENIK: Huda luknja

OGROŽENE RASTLINSKE VRSTE: encijan

OGROŽENE ŽIVALSKIE VRSTE: rjavček

GORSKA STRAŽA

V začetku petdesetih let je znana botaničarka Angela PISKERNIKOVA ustanovila Gorsko stražo, ki je planincem, lovcom in tabornikom prav kmalu postala način dela na področju varstva narave. Pripadniki Gorske straže s svojim pozitivnim zgledom, prepričevanjem, s propagando in raznimi akcijami skušajo vzbujati obiskovalce planin in gora.

PLANINSKA OPREMA

Planinec si s pravilno in ustrezno opremo zagotovi varen planinski izlet, zato mora biti pri njeni izbiri in uporabi pazljiv.

OBLEKA IN OBUTEV:

- spodnje perilo: majica, spodnje hlače ;
- zgornje perilo: srajca, tanke nogavice, volnene dokolenke ali nadkolenke ;
- obleka : pumarice, pulover, trenirka ;
- pokrivala: klobuk, čepica, šal, ščitnik za ušesa, rokavice ;
- obutev: čevlji, tenis copati ;
- rezervno perilo in obleka

ZAŠČITNA OBLEKA IN OPREMA:

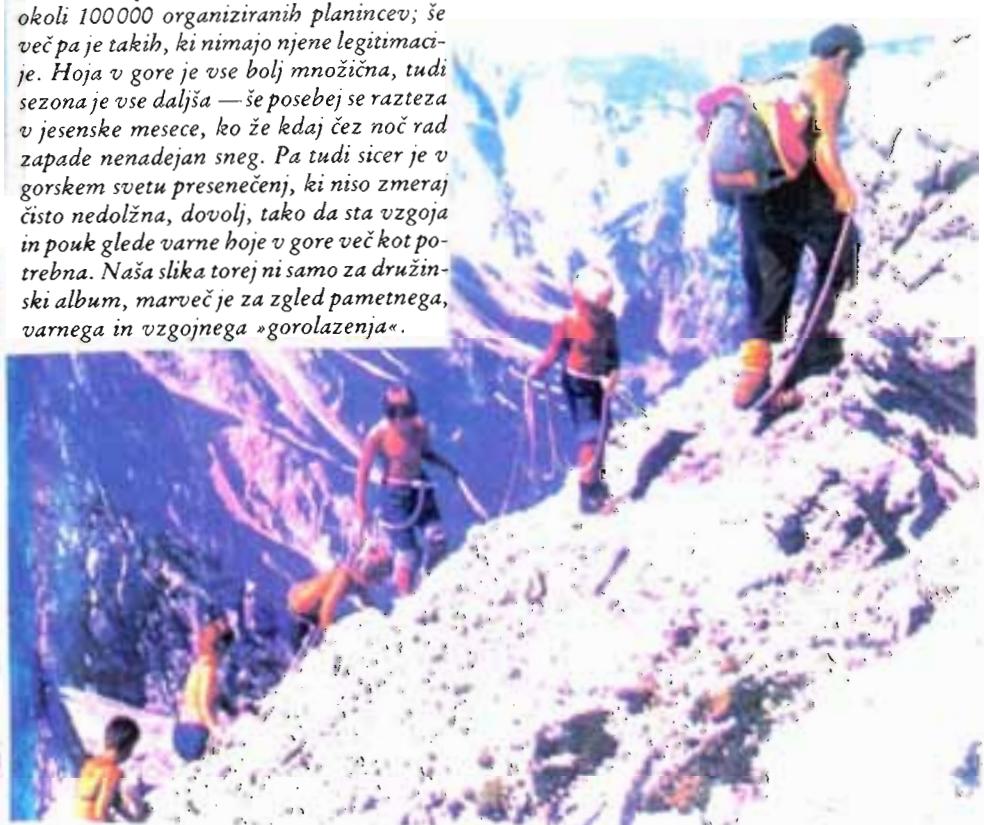
- proti vetru : vetrovka s kapuco, veterne hlače, prevleke za rokavice, podka pa ;
- proti mrazu : puhovka, puaste ali usnjene rokavice, puasti copati ;
- proti padavinam : pelerina iz perlona ali polivinila, zložljiv dežnik ;
- gamaše ;
- zaščitna očala, sončna očala ;
- zaščitna krema ;

SPLOŠNA OPREMA:

- nahrbtnik, svetilka (čelna svetilka, sveča, vžigalice), žepni nož, toaletni pribor, blazinica za žigosanje, oprema za prenočevanje (spalna vreča, šotor, podloga), fotoaparat, dalnogled, mali radio, ura, dokumenti, denar, KOMPLET PRVIE POMOČI.

Okrog Velega polja so odlične možnosti za spomladansko turno smuko, kar je že dolgo znano; za ta del še posebej znamenita je pot od Triglavskih jezer čez Hribarice in Velo polje v Krmo. Dobro opremljen in puredaren planinec se celo zimskega peščenja ne ustraši: tako kaže slika zimsko pot s Kredarice na Planiko.

Slovenska planinska zveza šteje danes okoli 100000 organiziranih planincev; še več pa je takih, ki nimajo njene legitimacije. Hoja v gore je vse bolj množična, tudi sezona je vse daljsa — še posebej se razteza v jesenske mesece, ko že kdaj čez noč rad zapade nenadajan sneg. Pa tudi sicer je v gorskem svetu presenečenj, ki niso zmeraj cisto nedolžna, dovolj, tako da sta vzgoja in pouk glede varne hoje v gore več kot potrebna. Naša slika torej ni samo za družinski album, marveč je za zgled pametnega, varnega in vzgojnega »gorolazenja«.

O R I E N T A C I J A

Vsak planinec se mora seznaniti z znaki in naučiti orientacije na terenu, da lažje najde pot, smer vzpona in sestopa. Uporabljati mora kompas in karto za varno in zanesljivo hojo po terenu. Privzgojiti si mora orientacijski čut, kritičnost, doslednost, odgovornost in samozaščito.

Orientiramo se:

- z naravnimi pripomočki (sonce, zvezde, luna, veter, objekti, mah na drevesih);
- s kompasom in kartou.

V R E M E N O S L O V J E

VREME je stanje ozračja v določenem trenutku, ki se stalno spreminja. Če želimo opisati vreme ali podnebje, naredimo to z meteorološkimi elementi: pritisk in temperatura zraka, vlaga v ozračju ter gibanje zraka ali veter.

Planince želimo seznaniti z elementi vremena, da jih bodo znali opazovati in razumeti ter medsebojno povezovati. Seznaniti jih hočemo z vremenom in pogoji, ki vplivajo na uspešnost pohoda.

NAPOVED VREMENA izdajajo meteorološke službe (v Sloveniji Hidrometeorološki zavod RS, oddelek za analize in prognoze - tel. 061 / 313-583 ali 982). Veljavnost napovedi vremena je prav različna. Za polet letal zadostuje samo nekaj ur, za vsakdanje življenje izdajajo napovedi za naslednjih 24 ur, ali največ 48 ur.

N E V A R N O S T I   V   G O R A H

Vsak planinec mora biti seznanjen z nevarnostmi v gorah. Imeti mora primerno opremo in biti telesno ter duševno pripravljen.

Nevarnosti delimo na : SUBJEKTIVNE in OBJEKTIVNE.

Subjektivne so kadar planinec ni psihično in telesno pripravljen, ima pomanjkljivo opremo ali nima planinskih izkušenj.

Objektivne nevarnosti pa so : nevihta, strela, mraz, veter, megla, temo, sneg, snežni plazovi, krušljivo kamenje ipd.

Veter in mraz sta neprijetna in tudi nevarna. Posebno močni in nenadni sunki vetra ovirajo človeka pri hoji in ga celo prevrnejo, kar je lahko še posebno nevarno na izpostavljenih mestih. Pogosto veter prižene tudi oblake in v hipu se znajdemo v megli, iz katere dežuje ali sneži.

Nevihte so predvsem pojav v toplem delu leta. Najpogosteje se pojavljajo v popoldanskem in večirnem času. Oddaljenost neviht ocenjujemo po hitrosti zvoka (330 m/sek.). Če med bliskom in gromom minejo 3 sekunde, je nevihta oddaljena okrog 1000 m. Najbolj nevarni so bliski, ki švigajo proti zemlji, zato je treba ob nevihtah nemudoma zapustiti vrhove, grebene in druge izpostavljene točke. Nevarne so tudi posamezne večje skale, na samem stoječa drevesa in drogovi. Umakniti se je treba iz hudourniških grap in od navpičnih sten, oddaljiti se od kovinskih delov opreme in kovinskih varovalnih vrvi. Zaščita pred strelo je največkrat tudi zaščita pred močnimi padavinami, viharjem in mrazom. Zato je iskanje varnega zatočišča prepuščeno bolj sreči kot strokovnemu znanju posameznikov.

Vsem oblikam nevarnosti je skupno to, da v določenih razmerah lahko privedejo do nesreče.

Felix GERMAIN je zapisal, da
Nobeni gori, naj bo še tako čudovita in
zaželjena, ne velja žrtvovati človeškega
življenja.

Kljub vsem nevarnostim, ki nam pretijo v gorah, pa izkušeni in previdni planinci hodimo v planine osvajat nove in nove vrhove.

P L A N I N S K E   P O T I

Nobena markacija ali kažipot na križišču
planinskih poti ne prihrani planincu
naporne hoje: markacije in kažipote
so postavili markacisti,
HODITI PA MORAMO SAMI !

Pot je ozek pas zemljišča, ki je pripravljen za hojo ali vožnjo. Planinci navadno uporabljamo poti za hojo. Veliko je markiranih. Zanje skrbijo MARKACISTI v raznih planinskih društvih.

Planinske poti so označene z OSNOVNO SLOVENSKO MARKACIJO (=osm). MARKACIJA je barvno znamenje za označevanje poti do planinskih točk, zlasti v hribih in gorah ali pa na vrhovih. Ko markacist označuje pot, najprej napravi belo piko in okrog nje rdeč kolobar. Markacije se delajo po možnosti vedno na desni strani v smeri poti.

Poznamo tudi zimske markacije. To so 4 do 5 m visoki jekleni drogovi, opremljeni s smernimi puščicami. Kjer so drevesa, se na debla namestijo samo puščice v primerni višini (odvisno od debeline snežne odeje).

Uničevanje markacij je kaznivo dejanje, saj lahko zaradi uničene markacije kdaj tudi zaide in šele po daljšem tavanju pride morda na cilj.

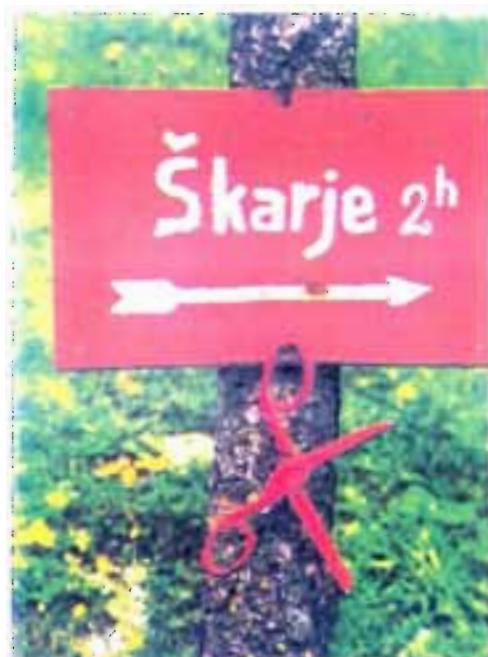
Planinska pot se opisujejo od spodaj proti vrhu. Na začetku poti in na razpotjih se namestijo deske ali table, kjer je napisano : kam pot drži, čas hoje in planinsko društvo ,ki jo vzdržuje.

Prva in najpomembnejša planinska vezna pot v Sloveniji je od Maribora preko Triglava do Kopra, ki je dobila ime TRANSVERZALA. Drugače pa imamo pri nas markiranih okrog 1000 različnih poti.

Po našem ozemlju teče tudi evropska pešpot E-6 YU in sicer z Radlja do Kastala,ki je del poti od Baltika do Jadrana. Ima posebno markacijo: rumeno piko in rdeč kolobar.

Obiskovalci naših gora so dolžni sporočati stanje poti PD, da lahko po manjkljivosti sproti odpravljajo. Če kje markacije ali kažipota ne bo se spomnite Menartove pesmi:

Vrh gore je bil kažipot očem
in jasen dan žari od vsepovsod
in sreča je, da je pred mano pot,
in to da vem, da slast je v tem, da grem.

Duhovitost kajpada krasi slehernega pravega planinca; kdor je prehudo prepričan, da smo Slovenci s humorjem skregani, naj vsaj en večer v življenju prezivi v kakšni polni planinski koči, pa bo za zmeraj spremenil svojo vero! Droben dokaz razprostranjene in neuničljive planinske šaljivosti je dodatna oprema kažipota na Škarje.

OSNOVNA SLOVENSKA
MERKACIJA

P R E H R A N A   V   G O R A H

Vedeti moramo in nikoli ne smemo pozabiti, da potrebujemo za hojo, nošnjo nahrbtnika ter vzpenjanje veliko energije, ki jo dobimo s HRANO. Tudi od pravilne prehrane je odvisno ali bo naša pot uspešna.

Ker velja, da s polnim trebuhom slabo hodimo, je jasno, da se tukaj pred odhodom na pot in med njo ne smemo do sitega najesti.

Zjutraj pred odhodom obvezno zajtrkujemo. Če gremo na pot zelo zgodaj, popijemo le skodelico čaja in si privočimo zajtrk kasneje, ko smo se na poti že ogreli. LAČNI NE SMEMO HODITI, zato tudi med potjo skrbimo, da so počitki z malicami dovolj pogosti.

Kadar govorimo o prehrani, vedno mislimo tudi na TEKOČINO, na vodo. V hribih se zaradi napora in včasih tudi zaradi visokih temperatur močno potimo in izgubljamo veliko tekočine. Skrbeti moramo, da uživamo vodo v obliki različnih napitkov, kot so čaj, sokovi, mineralne vode ter sadje in zelenjava. V prvih urah hoje se po možnosti odrečemo pijači, v nadaljevanju poti pa moramo obvezno pri vsakem počitku piti. Popijemo 2 do 3 dl tekočine. Pijača naj ne bo premrza, še najboljša je topla. Po končani poti nadomestimo vso tekočino. Ko smo se namalicali, je potreben 15 minutni počitek in šele nato krenemo. Ker smo med potjo večinoma uživali hladno hrano, je zvečer vsekakor čas za topel obrok.

Hrana mora biti raznovrstna. Vsebuje naj manjšobe, beljakovine, ogljikove hidrate in vitamine. Za malico poleg kruha jemo različne mesne in mlečne izdelke. Vitamine dobimo s sadjem, zelenjavou in raznimi vitaminskimi napitki.

ŽELEZNA REZERVA pride prav, če zaradi vremenskih razmer, poškodbe ali drugega razloga obtičimo kje na poti brez zavetja in brez hrane. V železno rezervo sodijo: manjše mesne konzerve, trajni kruh, pecivo, čokolada, orehi, lešniki, suho sadje, suho meso, razne sladkarije.

HIGIJENA IN HRANJENJE ŽIVIL

Kakšno hrano in koliko bomo vzeli s seboj na pohod ali turo, je odvisno od trajanja pohoda. Na poldnevni ali enodnevni izlet vzamemo s seboj kakršnokoli hrano, le na pijačo ne smemo pozabiti. Na večdnevni pohod pa moramo vzeti hrano, ki se ne pokvari.

Vsa živila moramo zaviti, spraviti v ustrezne škatle, da se ne morejo zmečkati. V nahrbtnik jo naložimo tako, da bo težja in trdna na dnu, lažja in mehkejša pa pri vrhu. Manjši vmesni obroki naj bodo v stranskih žepih.

K higijenski prehrani sodi tudi prtiček, ustrezni jedilni pribor, deščica in čiste roke.

Ko smo se do sitega najedli, ne smemo pozabiti na okolje, zato bomo vso tisto embalažo, ki jo sicer prepogosto srečujemo na naših poteh, pospravili v posebno vrečko in odnesli v dolino.

P R V A   P O M O Č   V   G O R A H

V gorah velikokrat naletimo na izčrpanega človeka. Biti moramo vlijudni in mu pomagati. Če se kdo poškoduje, moramo biti previdni pri nudenju prve pomoči. Pri večjih ali manjših ranah je nevarnost okužbe, zastrupitve ali celo izkravitve. Močne krvavitve moramo zaustaviti, četudi samo z roko. Če prve pomoči ne obvladamo dovolj dobro, lahko bolj škodimo kot koristimo. Lotimo se manjših poškodb, pri hujših pa raje poklicemo strokovnjake.

P O V Z E T E K

Ko smo spoznali dobre strani planinarjenja, smo postali za nianso bogatejši. Začeli smo bolj spoštovati naravo. Nanjo gledamo drugače. Vidimo več. Uživamo ob lepi cvetliči, krasnem razgledu, razvedrimo se s prijatelji v prostem razgovoru, zapodimo se po livadah in skrivamo za drevesi.

Želimo si, da bi tudi drugi spoštovali naravo in je ne bi uničevali. Zgroženi smo nad množico divjih odlagališč ob poteh, posebno na vznožju hribov. Izogibamo se krajev, kjer ekološko vprašljiva proizvodnja onesnažuje vodo in zrak. Prvi smo za to, da se le ta ustavi in neha onesnaževati okolje ali pa nabavi čistilne naprave. Zavedamo se, da prihajajo za nami generacije, ki imajo prav tako kot mi pravico do življenja v čistem okolju.

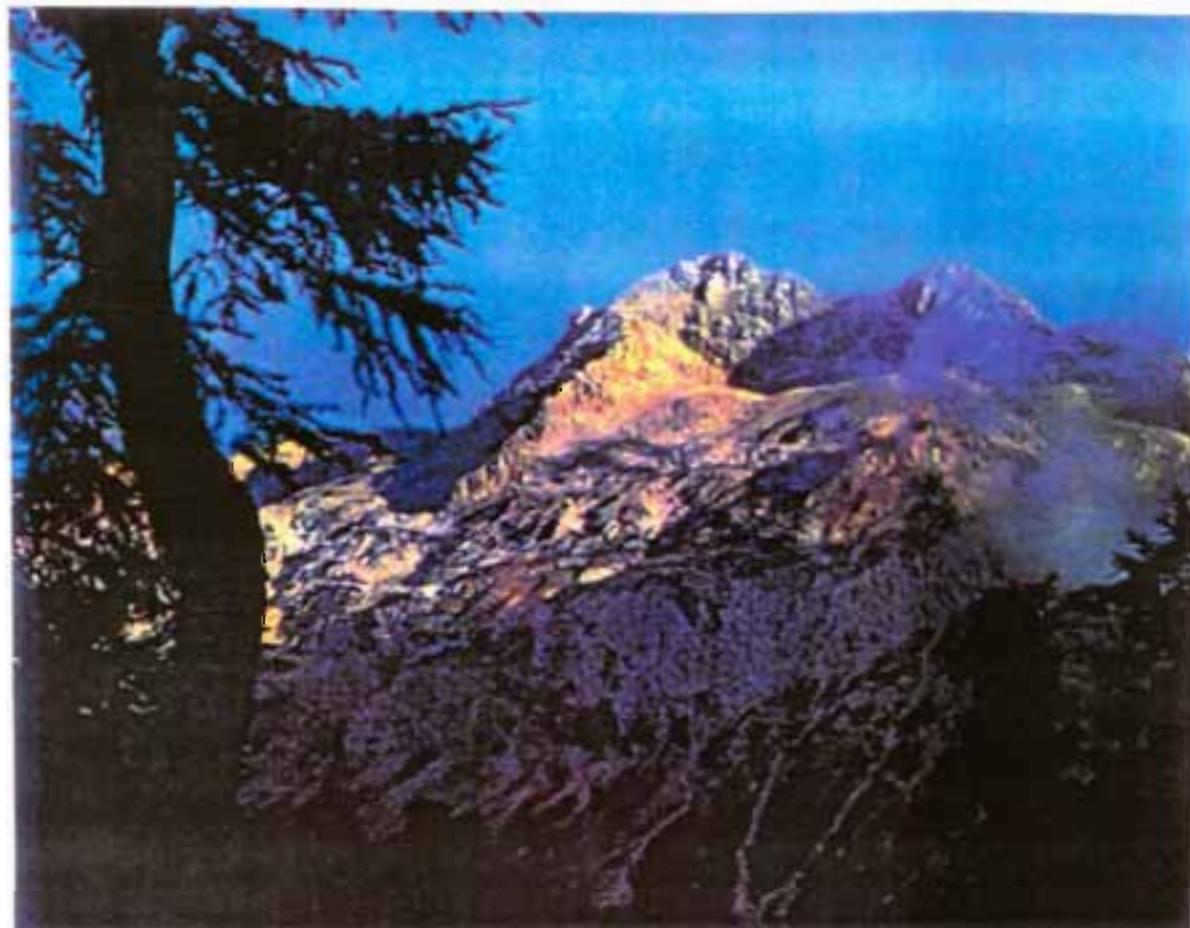
Sklenili smo, da ne bomo onesnaževali okolja niti z najmanjšimi papirčki in dajali bomo lep vzgled drugim planincem, posebno še mlajšim. Z lepo besedo pa bomo opozorili predvsem neosveščene turiste, ki jim rado pade kaj iz rok.

Predlagamo, da se uvedejo kazni za onesnaževalce naše lepe Slovenije. V letu turizma v Sloveniji smo se odločili, da opravimo čiščenje planinske poti na Celjsko kočo.

Prizadevali si bomo, da v Vojniku ustanovimo planinsko sekcijo, saj imamo že veliko mladih, zagnanih ljubiteljev planin, ki bi ob planinskih vodnikih lahko uživali v naravi.

Zelo si želimo priti enkrat tudi na Triglav in upamo, da si bomo lahko zapeli:

OJ TRIGLAV, MOJ DOM,
KAKO SI KRASAN !
KAKO ME IZVABLJAŠ
IZ NIZKIH RAVAN.

PREGLED UPORABLJENE LITERATURE

SLOVENSKE GORE - Cankarjeva založba Ljubljana 1991 ; za založbo Janez STANIČ

PLANINSKI POZDRAV - Založba Mladika 1993 ; Matjaž DERŽAJ

PLANINSKA ŠOLA - PZS - Komisija za vzgojo in izobraževanje Ljubljana 1983

SLOVENSKE PLANINSKE KOČE - Cankarjeva založba 1990 - Kazimir RAPOŠA

ZBORNIK LETNIK 1973 - 1993 - PD Železničar Celje 1993

ALPSKO CVETJE - Cankarjeva založba - Wolfgang LIPPERT

MOJA DEŽELA - Slovenija te poznam ? - Peter ZALOKAR

marec 1993

ANKETA

Lepo prosim, da na vprašanja korektno odgovarjate, ker bomo rezultate ankete uporabili v raziskovalni nalogi učencev OŠ Vojnik.

Hvala lepa za sodelovanje!

Mladi planinci OŠ Vojnik

1. Spol: a) moški
b) ženski

2. Starost: a) do 15 let
b) 15-30 let
c) 30-50 let
d) 50-70 let
e) nad 70 let

3. Ste član planinskega društva: a) DA b) NE

4. Koliko časa ste že planince: a) do 5 let
b) 5-10 let
c) 10-30 let
d) nad 30 let

5. Koliko pohodov opravite na leto?

a) do 10 . . . b) 10-20 c) 20-30 d) več kot 30

6. Kaj vas vleče v planine?

7. Je med Slovenci veliko planincev?

a) DA b) NE c) premalo

8. Ste zadovoljni z oskrbo v planinskih domovih?

a) DA b) NE c) večasih d) redkokdaj

9. Kaj vas moti pri nekalenih planincih?

10. Kako bi lahko še bolj vzbudili planince?